

Erken Budist Etiği-Doktrini ve Disiplini*

Oktay DERE¹

Öz

Makale Türü
Çeviri Makale

Başvuru Tarihi
09.05.2022

Kabul Tarihi
30.06.2022

DOI

Buda bütünüyle dharma ve vinayadan oluşur. Başka bir deyişle, dharma veya doktrin ve vinaya veya disiplin, Budist etiğinin tamamını oluşturur. Dharma idealler ve ilkelerle ilgilenirken, vinaya bu ideallerin ve ilkelerin uygulandığı ve gerçekleştirildiği kurallar ve koşullarla ilgilenir. İnsan eyleminin (karma), zihinsel, sesli ve bedensel olarak etikleştirilmesi Buda'nın ve takipçilerinin birincil endişesidir çünkü insan ancak onun aracılığıyla ahlaki nedenselliği, eylem dünyasını, yeniden doğuş-ekskatolojiyi ve soteriyolojiyi uygun şekilde düzenleyebilir. Budizm, yaratıcı Tanrının varlığına inanmaz ve insanın haysiyetini ve özerkliğini sağlamak için insanı, kendisi gibi herhangi bir dış etkenin kontrolünden uzaklaştırır. Ona göre, tanrılar, insanlar ve diğer hissedebilir varlıklar, "yaşam çarkı" olarak adlandırılan yani karmik olarak düzenlenmiş altı kademeli kaderin parçalarıdır. Herhangi bir ilahi, metafizik veya dış kontrolden bağımsız olarak her bireyin ruhsal ve etik olanaklarını tanıır. Buda'nın etik görüşlerinin felsefi temeli, dört asil hakikatten oluşur. Aynı zamanda orta yolu takip eder, yani eksiksiz bir ahlaki program olan sekiz katlı asil yoldan oluşur. Aynı zamanda nihai iyi olan Nirvāna ile eşittir. Bu makalenin amacı, Budist ahlak öğretileri hakkında bilgi vermek, etik teori açısından bazı ön yansımalar yapmaktır. Budist ahlaki öğretileri, dharma ve karma gibi temel kavramlara, Buda'nın geliştirmeye çalıştığı en önemli ilkelere ve temel erdemlere atıfta bulunur. Budist etiğinin temel amacı, dünyayı olduğu gibi görerek düşünce ve duygularımızın yarattığı çarpık projeksiyonları terk edip acidan özgürlüğe ulaşmaktır.

Anahtar kelimeler: Dharma, vinaya, dört asil gerçek, orta yol, karma

Atıf için: Dere, O. (2022). Erken Budist Etiği-Doktrini ve Disiplini, *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 183-198.

*Miss Rumi Kaman. "Early Buddhist Ethics- Its Doctrine and Discipline". Journal Of Humanities And Social Science, Vol. 21 (3). 2016, pp. 118-125, "Bu çalışma, adı geçen İngilizce makalenin Türkçeye tercümesidir."

¹Sorumlu Yazar: Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-posta: oktaydereee@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0666-0267>

Early Buddhist Ethics- Its Doctrine and Discipline**

Oktay DERE²

Abstract

Article Type
Translated Article

Application Date
2022-05-09

Acceptance Date
2022-06-30

DOI

The Buddha is made up of dharma and vinaya. Another form, dharma or doctrine and vinaya discipline, is the whole of Buddhist ethics. While Dharma deals with ideals and principles, it deals with rules and conditions for the implementation and implementation of these ideals and rules. The ethicalization of man (definition of man) (use of man's character), because of his nature, is the anxiety of Buddha and his death. Buddhism distances man from parts of any outer space, such as himself, outside of the nature of the Creator God and for animal dignity and autonomy. According to him, it is part of the karmically six goals that are reflected as the "wheel of life", usable by gods, humans, and other humans. one or outside control, metaphysically, clinically and ethically will satisfy their inadequacies. It consists of four noble truths, delivered ethically by the Buddha. It also consists of the middle road, but also the noble road on the way to a road road. At the same time, the good will be with Nirvāna. The purpose of this article is to give information about Buddhist moral teachings and to give preliminary information about ethical theories. It contains information on Buddhist teachings, basic concepts such as karma and karma, the Buddha's most important child-rearing principles, and basic virtues. The main purpose of Buddhist ethics is to see how it is, to be thoughtful and angry projectors within our emotions, to achieve freedom from pain.

Keywords: Dharma, vinaya, four noble truths, the middle path, karma

For Reference: Dere, O. (2022). Erken Budist Etiği-Doktrini ve Disiplini, *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 183-198.

** Miss Rumi Kaman. "Early Buddhist Ethics- Its Doctrine and Discipline". *Journal Of Humanities And Social Science*, Vol. 21 (3). 2016, pp. 118-125, "This work is the translation of the English article into Turkish."

² Corresponding Author: Graduate Student, Ankara Yıldırım Beyazıt University Department of Turkish Language and Literature, E-mail: oktaydereee@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0666-0267>

Giriş

Vedik tarihinin parlak gün ışığına ancak Budist edebiyatıyla ayak basarız ve epik edebiyat bu ışıkla bir dereceye kadar dağılır. Gotama Buda MÖ 480 civarında doğdu ve güvenilir bir inanişaya göre seksen yıl yaşadı. Yirmi dokuz yaşında genç bir adam olarak, gezgin bir çilecinin hayatına girdiği ve böylece kurtuluş yolunu aramaya başladığı söylenir. Böylece MÖ 525 ile MÖ 480 arasındaki zaman, dünyanın üç büyük dininden biri olacak olan Hint dininin dönemi olarak kabul edilebilir.

İngilizce “Budizm” terimi dinin, “Buda”ya, “Budalar”a veya “Budalık”a bağlılıkla karakterize edildiğini doğru bir şekilde belirtir. “Buda” aslında özel bir isim değil, “Uyanmış veya Aydınlanmış kişi” anlamına gelen tanımlayıcı bir başlıktır.

Buda'nın öğretisi bugün esas olarak Tripitakaya yani en yakın müritleri tarafından aktarılan ve onun görüşlerini içerdiği iddia edilen üç öğreti sepetine dayanmaktadır. Bu üç kanonik eser Vinayapitaka, Sūtrapitaka ve Abhidharmapitaka olarak adlandırılmıştır. Budizm'in iki ana kolu genellikle şu şekilde tanınır: Theravāda (yaşlıların okulu) ve Mahāyāna. (daha büyük araç). Theravāda Budizminde nihai hedef, sekiz katlı asil yolu (orta yol olarak da bilinir) uygulayıp, bir acı ve yeniden doğuş döngüsü olarak görülen şeyden kaçarak ulaşılan yüce Nirvāna durumuna erişmektir. Mahāyāna Budizminde bunun yerine, kişinin diğer varlıkların uyanışa ulaşmasına yardımcı olmak için bu döngüde kaldığı bir durum olan Bodhisattva yolu aracılığıyla Budalığa talip olur. Vajrayana ise öğretilerin bir bütünü, Mahāyāna'nın üçüncü bir kolu veya sadece bir parçası olarak görülebilir.

Benares'in “dört asil gerçek” ve “sekiz katlı asil yol” hakkındaki ünlü vaazı gibi, sadece Palikanon'un birçok yerinde değil, aynı zamanda Budist Sanskritçe metinlerinde de aynı şekilde kelimesi kelimesine tekrarlanır.

Buda'nın ilk müritleri arasında, bazı mükemmel bilginler de vardı ve bunların bazıları, koleksiyonlarımız arasında bulunan konuşmaların, sözlerin ve şiirlerin birkaçının yazarı olabilir. Tripitaka, bu tür koleksiyonların geniş bir koleksiyonundan başka bir şey değildir.

Vinayapitaka: Vinayapitakanın çekirdeği, karşılık gelen kefaretilerle birlikte düzen ve disiplin kurallarına karşı ihlallerin bir listesi olan Patimokkhadır. İyi bir keşişin hayatının, Patimokkhanın kısıtlamalarıyla sınırlandırıldığı söylenir. Bu kurallar, her ay iki kez, yeni ay ve dolunay günlerinde keşişlerin toplantısında bir itiraf kodeksi şeklinde okunur.

Sūtrapitaka: Sūtrapitaka, dharma için en güvenilir kaynaktır. Sūtrapitaka, beş nikāyadan veya “koleksiyondan” oluşur: 1. Dīghanikāya, 2. Majhimanikāya, 3. Samyutanikāya, 4. Aṅguttaranikāya, 5. Huddakanikāya.

Abhidharmapitaka: Abhidharmapitaka, "daha yüksek din" veya "dinin daha yüksek incelikleri" anlamına gelir.

Ayrıca, Pali kanununun, MÖ 1. yüzyılda yazıldığını iddia ettiği ve büyük Budist kral Asoka'dan tek bir kelimenin bahsedilmediği kadar erken bir zamanda yazılmış hiçbir kanon ve Budist metin yoktur.

Buda sadece ıstırap ve ıstırabın sonu hakkındaki yeni doktrinini vaaz etmekle kalmamış, aynı zamanda resmi bir dini düzen de kurmuştur. O, ıstırabın sonuna ulaşmak için yani hayran olunan Nirvāna'yı elde etmek için, üstadın katı kurallarına göre kutsal bir hayat yaşayan bir müritler topluluğunu kendi etrafında toplamıştır. Bu makalenin amacı, Budist etiğin temel amacı olan acıdan özgürlüğe ulaşmak hakkında bilgi sahibi olmaktır. Bir kişinin hem kendini hem de diğerlerini eşit derecede önemseyen dönüşmüş ve sağlıklı tutumu, ahlakın gerçek temelidir.

Etik

Kelimenin tam anlamıyla etik, insanların gelenekleri veya alışkanlıkları bilimi anlamına gelir. Etik, davranışın doğruluğu ve yanlışlığının bilimidir. Davranış, seçim ve iradeyi içeren amaçlı eylemdir. Yerleşik bir irade alışkanlığı olan karakterin ifadesidir. Dolayısıyla etik, doğru ya da yanlış davranışta ifade edildiği şekliyle insan karakterinin bilimidir.

İnsan yaşamının en yüksek idealinin bilimidir. Etik, bu nedenle, en yüksek iyinin bilimi olarak tanımlanabilir. Mackenzie, etiği "insan davranışında neyin doğru neyin iyi olduğunun incelenmesi" ve "insan yaşamında yer alan idealin bilimi" olarak tanımlar (1883, s. 30).

Ahlaki bir düzenin ilk önemli anlayışı, evrenin gök ve yer kürelere bölünmesinin arka planında ortaya çıktı. Bu kavram rta olarak adlandırıldı. Rta kavramının formüle edilmesi için ilk ilham, gözlemlenen fiziksel düzen ve doğanın tekdüzeliği idi.

Budist Etik

Budizm bazen etik bir din olarak adlandırılır çünkü tanrının (şekil ve niteliklere sahip en üstün varlık) varlığını tartışmaz veya buna dayanmaz, bunun yerine Buda'nın öğretilerine inanır. Her dilde Budizm'in kutsal metinleri, şiddetsizlik ve merhamet gibi erdemlerden açık bir şekilde bahseder. "Altın Kural"ın Budist versiyonu bize, kendimize yapılmasını istemediğimiz hiçbir şeyi başkalarına yapmamamızı öğütler. Ahlak, Budist öğretilerinin dokusuna işlenmiştir ve Budizm'in ahlaki yaşamın önemini vurgulamayan büyük bir kolu veya okulu yoktur.

Budist Etiğinin Temelleri

Diğer konularda olduğu gibi etikte de budistlerin "üç hazine" veya "üç sığınak" olarak adlandırdığı üç temel rehberi ve ilham kaynağı vardır: Buddha, Dharma ve Sangha.

Buda, özgürleştirici gerçeklerin yeniden keşfedicisi ve öğretmenidir. Budaların öğretileri olan dharma, Budist hedefe giden yol ve hedefin gerçekleşmesindeki çeşitli seviyeleridir. Sangha, asillerin “topluluğu”dur.

Budist etiğinin nihai temeli dharmadır. Dharma, evrenin hem fiziksel hem de ahlaki düzenini yöneten evrensel bir yasa kavramıdır. Budalara atfedilen öğretiler anlamında dharma, manastırda sangha tarafından korunan ve incelenen hacimli metinlerde bulunur. Keşişlerin ve rahibelerin manastırdan olmayanlara sunduğu tavsiye ve rehberlik bu metinlere, bu metinler de Budist yolunu uygulama konusundaki kendi deneyimlerine ve bazen ilk nesil manastırlardan bazen de manastırdan olmayan uygulayıcılardan gelen sözlü ve yazılı geleneğe dayanmaktadır.

Hayat herkes için değerlidir. Başkalarını kendisiyle kıyaslayan kişi ne öldürmeli ne de öldürmesine sebep olmalıdır. Her kim kendi mutluluğunu ararsa, varlıklara zarar verirse, ona bundan sonra mutluluk gelmez.

Dharma

Belirtildiği gibi dharma, Budist etiğinin nihai temelidir. Dharmanın birçok anlamı vardır, ancak altında yatan fikir, evrenin hem fiziksel hem de ahlaki düzenini yöneten evrensel bir yasadır. Hem doğal fenomenin davranışında görülen düzen ve düzenlilik ilkesinin temel anlamlarını hem de gereksinimleri, Buda gibi aydınlanmış varlıklar tarafından ortaya çıkarılan evrensel bir ahlak yasası fikrini kapsayan bir terimdir (Buda dharmayı icat etmediğini, sadece onu keşfettiğini iddia etti). Dharmaya göre yaşamanın ve onun gerekliliklerini uygulamanın mutluluğa, doyuma ve kurtuluşa yol açtığı düşünülür, onu ihmal veya ihlal etmenin yeniden doğuş (şaṃsāra) döngüsünde sonsuz acıya yol açtığı söylenir.

Yeniden Doğuş ve Karma

Budizm'de, kişinin şimdiki yaşamı, geçmişe uzanan sayısız yaşamdan biri olarak görülür ve dizinin hiçbir belirgin başlangıcı yoktur. Bu tür yaşamlar çeşitli biçimler alır. Budist bakış açısına göre yeniden doğuş döngüsünün hoş bir olay olmadığı, ancak tüm aydınlanmamış insanların isteseler de istemeseler de ve yeniden doğuşa inansalar da inanmasalar da yeniden doğduklarıdır.

Yaşam ve yeniden doğuş sürecinin herhangi bir içsel amacı olduğu görülmemektedir. Çünkü o herhangi bir varlık tarafından tasarlanmamıştır ve yaratılmamıştır. Bu nedenle şaṃsāra hayattan hayata dolaşmak olarak bilinir. Dolayısıyla şaṃsārayı bir dereceye kadar anlayan biri için tek mantıklı amaç, öncelikle, daha tatsız âlemlerden (hayat şekillerinden) kaçınmaya çalışmak ve nihayetinde Nirvānaya ulaşarak onu tamamen aşmak ve başkalarının bunu yapmasına yardımcı olmaktır.

Karma

Varlıkların yeniden doğuşlar arasındaki hareketi gelişigüzel bir süreç olarak görülmez, karma yasası tarafından düzenlenip yönetilir. Karma kelimenin tam ifadeyle “eylem” anlamına gelir ve karma yasasının ilkesi, varlıkların eylemlerinin doğasına ve kalitesine göre yeniden doğmasıdır. Geçmişteki eylemlerin, akrabalar tarafından uyandırılan bir kişiye gelecekteki yaşamında “hoş geldiniz” dediği söylenir. “Onun için amel kendisine aittir... Varlıklar amellere mirasçidir, amel kaidedir, amel akrabadır, amel hakemdir. Amel, varlıkları alçaklık ve mükemmellik olarak ayırır (M.III, s. 203).”

Karma doktrini, özellikle ahlaki davranışın sonucuyla ilgili olanlar olmak üzere, dharmanın etik sonuçları ile de ilgilidir. Ahlaki bir yaşam sürmenin, çalışkanlık yoluyla zenginliğe yol açtığı çeşitli şekillerde söylenir; iyi bir şöret; ahlaki saflığın neşe dolu hatırası; kınama veya ceza korkusu olmadan her tür işte kendine güven, meditasyonda daha kolay ilerleme, kaygısız ölme ve cennet dünyasında yeniden doğuş.

Karma genellikle tohuma benzetilir ve karmik bir sonuç için kullanılan vipāka ve phala sırasıyla olgunlaşma ve meyve anlamına gelir. Dolayısıyla her eylem, bir tohum gibidir ve doğal olgunlaşma sürecinin bir parçası olarak eylemi yapan er ya da geç belirli meyvelerin ortaya çıkmasına neden olur.

Karmik eylemler ahlaki eylemlerdir ve Buda, karmayı ahlaki seçimlere ve bunlara bağlı olarak gerçekleşen eylemlere atıfta bulunarak şöyle tanımlamıştır: “Ey keşişler karma dediğim, niyettir (cetanā). Beden, konuşma veya akıl yoluyla fiilleri irade etmektir (A.iii, s. 415).”

Karma iyi ya da kötü olabilir. Budistler iyi karmadan “erdem” (punya) olarak bahsederler ve onu elde etmek için çok çaba harcanır (karşıtı, kötü karma, papa olarak bilinir).

Budizm'in Etik İlkeleri

Budist etiğinin nihai temelini dharma olduğu ifade edilmiştir. İlk vaazında Buda'nın, dharmanın çarkını çevirdiği ve işlerin aslında nasıl olduğuna dair gerçeği doktriner bir ifadeyle aktardığı söylendi. Bu konuşmada Buda, Nirvānaya ulaştıran ve sonuncusu sekiz katlı asil yol olan dört asil gerçeği ortaya koydu. Yolun üç bölümü vardır: Ahlak (Śīla), meditasyon (Samādhi) ve sezgi (Prajñā).

Dört Asil Gerçek

- Duhkha – tüm varoluş acıdır.
- Samudāya – ıstırap, özlemden kaynaklanır.
- Nirodha – acı çekmenin bir sonu olabilir.
- Mārga – ıstırapın sonuna giden yol, sekiz katlı asil yoldur.

Yolun Bileşenleri Şunlardır:

- 1) Doğru görüş.
- 2) Doğru anlayış.
- 3) Doğru konuşma.
- 4) Doğru eylem.
- 5) Doğru geçim.
- 6) Doğru çaba.
- 7) Doğru dikkat.
- 8) Doğru konsantrasyon.

Dört asil gerçek, sadece insan varoluşunun gerçekleri ve tüm Budizm'in tanımlayıcı çerçevesi değil, aynı zamanda Budist etik ilkelerinin ve varsayımlarının da kaynağıdır. Bu dört hakikate ilişkin kavrayışlar, şeyin olduğu gibi bilgisi, ruhun tözsel olmayışı, ahlaki failin özerkliği, psikolojik olarak insanın kendi çabasıyla dönüştürülebilir doğası ve duygusal yapısı Budist etiğinin önemli varsayımlarıdır. Budizm'de insan metafizik bir varlık değil, bilişsel, psikolojik ve her şeyden önce mükemmel bir etik varlıktır.

Dört asil gerçeğin perspektifinden bakıldığında, etik kendi iyiliği için değildir, nihai hedefe giden yolda temel bir bileşendir. Bu, sarsılmaz düşünce özgürlüğü erdem saflığının zihin saflığına ve onun da görüş saflığına ve bunun da artan ruhsal kavrayışın çeşitli aşamaları yoluyla bağlanmadan mutlak Nirvānaya yol açtığı, bir pasajda iyice ifade edilmiştir (M.i, s. 149-50).

Budist Ahlakının Sınıflandırılması

Yaşamak eylemde bulunmaktır ve eylemlerimizin kendimiz ve başkaları için yararlı veya zararlı sonuçları olabilir. Bir Budist'in geliştirmeyi öğrendiği birincil etik faaliyet, daha fazla ahlaki ve ruhsal gelişim için bir temel oluşturan verme veya cömertlik yani dānadır. Budist etik, kişinin zarar vermek yerine yardımcı olacak şekilde hareket etmesine yardımcı olan ilke ve uygulamalarla ilgilenir.

Vermenin temel odak noktası, manastır sanghası veya topluluğudur. Maddi desteklerinin topluluktan olmayanlara bağlı olduğu evsiz yaşam tarzları, onların alçak gönüllülüğünü teşvik etmek ve topluluktan olmayanlardan soyutlanmamalarını sağlamak içindir. Ancak bu destekleyici ilişki tek taraflı değildir. Çünkü topluluktan olmayanlar sanghaya sadaka-gıda, elbise, ilaç ve yaşaması için manastır gibi öğeleri sağlarken, keşişler ve rahibeler de onlara öğretileriyle destek sağlarlar. Böylece bu tür karşılıklı verme eylemleri, topluluktan olmayan-manastır ilişkisinin temel bir özelliğini oluşturur.

“Öfkeyi öfkelenmeden yen, kötülüğü iyilikle yen, cimriyi vererek, yalancıyı doğrulukla yen (Dhp, s. 223).”

İlkeler

Budist, dānayı geliştirme temelinde, belirli emirlere uyararak ve öz disiplini gözlemleyerek kendi etik erdemini veya sīlasını da geliştirmeye devam eder. Gerçekten de, bu ilkelerden herhangi birini tutmak, en iyi tür vermenin bir biçimi olarak görülür. Ahlaki kısıtlama ve öz denetim, başkalarını korumanın ve kişinin kendi karakterini arındırmanın araçları olarak çokça vurgulanır.

“Sulayıcılar suları yönlendirir,

Ok yapanlar ok saplarını büker,

Marangozlar ahşabı büker,

Bilge kendini kontrol eder (Dhp, s. 80).”

Beş Emir

Budist ahlakının en basit özeti beş emirdir.

- 1) Öldürmeyin,
- 2) Hırsızlık yapmayın,
- 3) Zina etmeyin
- 4) Yalan söylemeyin
- 5) Sarhoş edici likörler almayın.

Bu, Budizm'deki en yaygın bilinen kurallar listesidir ve etkisi Hristiyanlığın on emriyle karşılaştırılabilir. Beş emir, bir kişi Budist olduğunda “sığınmaya gitme” töreninde gönüllü taahhütler olarak üstlenilir.

Beş emir genellikle aşağıdaki şekillerde verilir:

- 1) Yaşamın yok edilmesinden kaçınmak.
- 2) Verilmeyeni almaktan kaçınmak.
- 3) Cinsel ahlaksızlıktan kaçınmak.
- 4) Yalan söylemekten kaçınmak.
- 5) Tembelliğin nedeni olan alkollü, güçlü ve çıldırtıcı likörlerden uzak durmak.

İlk kural, Hindu ve Jain'in ahimsa kavramına, yani “yaralanmama”ya karşılık gelir ve genellikle en önemlisi olarak kabul edilir. “Yaralanmama”, dharmanın ayırt edici işaretidir. Bu nedenle hiçbir canlı kasıtlı olarak öldürülmemelidir. Buda bu düşüncesiyle, keşişlere ne kadar küçük olursa olsun su içerken mikropların yutulmaması için suyu filtrelemeyi böylece asla hiçbir canlının yaşamını

mahvetmemeyi öğretti. Keşiş yağmur mevsiminde dışarı çıkmamalıdır. Çünkü özellikle o mevsimde yetişen otları çiğnemek onun hayatını mahvedebilir ve özellikle o mevsimde yollarda büyüyen ve sürünen küçük hayvanları öldürebilir.

İkinci kural da, geniş anlamıyla hırsızlık ve çalmadır. Ancak normalde açıklandığı gibi sadece maddi nesnelere değil, aynı zamanda maddi olmayan nesnelere de içermektedir. Yüzlerce başka biçimi vardır, örneğin; başkalarının haklarının ihlali, başkalarının işlerine sorulmadan müdahale.

Üçüncü kural, öncelikle kişinin cinsel davranışıyla acıya neden olmaktan kaçınmasıyla ilgilidir. Zina, “başka birinin eşiyile birlikte olmak” bu kuralın doğrudan ihlalidir. Nagarjuna şöyle der: “Karı kocanın zevki, iki beden ama tek vücut olmaktır. Her kim birini almak için sever ve yok ederse bu derin duygu bir suçtur.”

İlk üç kural, fiziksel eylemlerle ilgilidir ve bunları tutmak, sekiz katlı yolun doğru eylem faktörüne eşdeğerdir. Dördüncü emir, doğru konuşma ile eşdeğerdir. Çünkü emir yalnızca yanlış konuşmadan kaçınmaya atıfta bulunurken, kişinin kendi içinde zihinsel kargaşaya veya diğer ıstıraplara neden olan yanlış konuşma biçimlerinden de kaçınmayı gerektirdiği görülür. Yalan söylemekten, yalnızca başkalarına zarar verdiği için değil, aynı zamanda Budistlerin gerçeği arama, şeyleri gerçekten oldukları gibi görme değerlerine aykırı olduğu için kaçınılmalıdır. İnsanlar başkalarını ne kadar çok aldatırsa, kendilerini de o kadar çok aldatırlar, dolayısıyla aldanmaları ve manevi cehaletleri de artar.

Beş kuralın beşincisi ve sonuncusu, sarhoş edici herhangi bir likör almanın, uyuşukluğun veya tembelliğin nedeni olduğu anlamına gelir. Fiziksel uyuşukluk kadar zihinsel tembellik ve rahatlamaya da neden olur. Budizm bize zihnimizi bir kültür aracı olarak yoğunlaştırmayı öğretir. Zihinsel durgunluk ve rahatlamaya neden olan içkiler asla bu doktrinle tutarlı olamaz.

Buda, Beşinci Kuralı Çiğnemenin Altı Tehlikeye Yol Açtığını Söyler.

“Mevcut para israfı, artan kavgalar, hastalığa karşı eğilim, itibar kaybı, kişinin uygunsuz bir şekilde ifşa edilmesi ve kişinin bilgeliğinin zayıflaması” (D.III.182-3).

Beş emir, Budist erdeminin özetidir. Bunlara “erdem hazinesi” denir. Onlara mükemmel bir şekilde uyulmasının ahlakta başarı olduğu söylenir.

Fazladan Emir Almak: Sekiz Emir

Beş emir, Budist inancını savunmaktan vazgeçemedikleri sürece, yaşamları boyunca bunlara uyması gereken tüm Budist inananlara farzdır. Alışılmış beş kuralın bir uzantısı olarak, sıradan insanlar tarafından uyulan, sekiz kuraldan oluşan bir dizi vardır. Sekiz ve beş emir arasındaki fark, üçüncü emrin yerine “iffetsiz davranıştan” veya “kutsal

yaşama uygun olmayan davranıştan”, yani her türlü cinsel aktiviteden kaçınma taahhüdü olmasıdır. Her zamanki beşinden sonra üç emir daha alınır.

6. Yasak zamanlarda yemekten kaçınmak.

7. Dans etmekten, şarkı söylemekten, müzik dinlemekten, gösteri izlemekten uzak durmak,

8. Çelenk (takı/aksesuar) ve güzel kokular kullanarak kişiyi güzelleştirmekten, yüksek ve büyük bir sedir veya koltuk kullanmaktan kaçınmak.

Mahāvagga’ya (Vin. I.101) göre, Magadha ülkesindeki belirli bir dini mezhep arasında, her yarım kameri ayın sekiz, on dördüncü ve on beşinci günleri olmak üzere üç günü kutsal tutma geleneği vardı. Buda, öğrencilerine bu sebeple Pāṭimokkhaya veya “keşiş için öngörülen kurallar koleksiyonunu” okumalarını söyledi.

Güney Budist ülkelerinde, bugün bile keşişler, her yarım kameri ayın on dördüncü veya on beşinci gününde toplanır ve eski zamanlarda kardeşlerinin yaptığı gibi, ilkelerin bir koleksiyonunu okurlar. Buna Uposatha denir. Budist olmayanlar ise her yarım kameri ayın üç gününü veya bir gününü kutsal sayarlar ve bu sekiz kuralı her fırsatta, gece gündüz tatbik ederler. Bu riayet, Budist topluluktan (keşiş/rahibe) olmayanın yaşamını, yalnızca beş emiri uygulamaktan daha dindar bir yaşam haline getirir. Böylelikle kısmen bir keşiş hayatı yaşar.

On Emir

Bütün bu kurallar, sâmañera veya acemi için öngörülen on emir arasında yer almaktadır. Yedincinin ikiye ayrılması ve “altın ve gümüşü kabul etmekten kaçınma” taahhüdünün eklenmesi dışında, bunlar sekiz ile aynıdır. Bunlar:

- Şarkı söylemekten, dans etmekten, müzik dinlemekten veya eğlence programlarına katılmaktan kaçınma.
- Parfüm, kozmetik ve çelenk (takı/aksesuar) kullanmaktan kaçınma.
- Yüksek sandalyelerde oturmaktan ve lüks, yumuşak yataklarda uyumaktan kaçınma.
- Altın ve gümüşü kabul etmemek.

Fazladan emir, keşişlerde olduğu gibi, paranın fiilen ele alınmasını önceden bildirir. Acemi olduğu sürece on emri yerine getirmek zorunda olan sâmañera, keşişin yanına gelir.

On İyi Eylem

On kurala benzer başka bir dizi kural, on iyi eylem yoludur. (daśa-kuśala-karmapatha). Bunlar:

1. Hayırseverlik.
2. Ahlak/emirlere uymak.
3. Zihinsel gelişim/meditasyon
4. Saygı veya hürmet.
5. Erdem aktarımı.
6. Başkalarına yardım etme hizmetleri.
7. Başkalarının meziyetlerine sevinmek.
8. Dharmayı vaaz etmek ve öğretmek.
9. Dharmayı dinlemek.
10. Kişinin kendi görüşlerini düzeltmesi.

Manastır Disiplin Kodu

Dharma ile eşleştirilmiş olarak sıklıkla bulunan bir terim vinayadır. İlk kaynaklarda, "Dharmavinaya" (öğreti ve disiplin) bileşiği Budist öğretilerinin ve pratiğinin bütününe belirtmek için kullanılır. Vinayanın amacı, keşiş ve rahibe topluluğu içindeki yaşamı ve ayrıca onların manastır mensubu olmayanlar ile ilişkilerini ayrıntılı olarak düzenlemektir. Budist manastır düzeni içinde, Śramaṇalar olarak bilinen geniş bir gezgin öğretmen ve öğrenci topluluğu mevcuttur. sangha hayatı, "kişiyi (acı çekmekten) uzaklaştıran" anlamına gelen vinaya tarafından düzenlenir. Son haliyle metin üç bölüme ayrılmıştır, bunlardan ilki Pratimoksa olarak bilinen rahipler ve rahibeler için kurallar dizisini içerir. Pratimoksa kodu, onu yasal bir koda benzer kılan niteliklere sahiptir. Kurallar, ağırlık derecelerine göre kategoriler halinde düzenlenmiştir. Keşiş ve rahibelerin sadece yalan söylemek ve hırsızlık yapmak gibi ahlaki sorunları değil, aynı zamanda giyim-kuşam, görgü kuralları genel şeyleri de kapsar.

Rahipler İçin Pratimoksha Aşağıdaki Sekiz Suç Sınıfını İçerir:

1. Pārājika dharmaları: Sangha'dan atılmayı gerektiren suçlar. Bu pārājikaların sayısı 4'tür.
2. Sanghavasesa dharmaları: Deneme süresi boyunca sanghadan geçici olarak dışlanmayı içeren suçlar. Bunlar 13 adettir.
3. Aniyata dharma: Suçlunun, güvenilir bir kadın takipçi tarafından gözlemlenerek, çeşitli suç kategorilerinden biri kapsamında suçlanabileceği belirsiz vakalar. Bunlar 2 adettir.

4. Naihsargika – pāyantika dharmaları: Müsadere ve kefarete gerektiren suçlar. Bunlar 30 adettir.
5. Pāyantika dharmaları: Basit kefarete gerektiren suçlar. Bunlar 92 adettir.
6. Pratideśāniya dharmaları: İtiraf edilmesi gereken suçlar. Bunlar 4 adettir.
7. Śaikṣa dharmaları: Görgü kuralları ile ilgili kurallar. Bu kurallar sayı olarak 75'tir.
8. Adhikarana-samatha dharmaları: Anlaşmazlıkların çözümünde kullanılacak yasal prosedürler.

Rahibeler metni, yalnızca yedi kategori içerir, üçüncüsü hariç tutulur. Farklı Budist okullarının metinlerinde belirtilen toplam kural sayısı, keşişler için 218'den 263'e ve rahibeler için 279'dan 380'e kadar değişmektedir.

Temel Budist Erdemler

İlkeler, ahlaki uygulamanın önemli bir yönüdür, ancak etiğin aynı zamanda önemli olan içsel bir boyutu da vardır. Budist öğretileri, erdemler olarak bilinen iyi niteliklerin geliştirilmesine büyük önem verir. Ve bir bütün olarak Budist ahlakı, iki yüzü olan bir madeni paraya benzetilebilir; bir yanda ilkeler, diğer yanda erdemler. Başkaları için canını tehlikeye atan, doğruyu söyleyen, temel ilkelerden taviz vermeyen, bencillikten uzak hareket eden ve başkalarının çıkarlarını kendi çıkarlarının önüne koyan insanlar, haklı olarak kahramanlığa, saygıya ve hayranlığa lâyık görülürler.

Budist tefsir literatüründe ortaya çıkan uzun erdem listelerinin, açgözlü olmama (araga), nefret etmeme (advesa) ve kuruntu yapmama (amoha) olmak üzere üç önemli erdemden oluşan kilit bir kümeden ortaya çıktığı tahmin edilir. Bunlar, Bhāvacakranın veya yaşam çarkının merkezinde, “kötülüğün kökü” veya “üç zehir” olarak tasvir edilen açgözlülük, nefret ve kuruntunun zıddıdır. Üç çekirdek veya ana erdemden pek çok başka erdem doğar.

Kendini Kısıtlama

Kendini sınırlama veya kendi kendini kontrol etme, birçok dini öğretilerde erdemli davranış olarak görülür. Kendini kısıtlama Budist erdemleri arasında önemli bir yer tutar. Bir anlamda Budist öz-kültürünün veya arınmanın başlangıç noktasıdır ve aynı zamanda bunun ortası ve sonudur. Bu konudaki eğitim, bir erkeğin tüm hayatı boyunca devam etmelidir. Altı duyu organıyla başlamak gerekirse, bunlar genellikle kötülüklerin insan zihnine girebileceği “kapılar” olarak kabul edilir. Bu nedenle onları korumak ve kollamak her yerde övgüye değer bir davranış olarak emredilmiştir. Kişinin kendi duyu organlarını kontrol etmesi ve doğal seyrini yürütmesini engellemesi Budist kültürünün önemli bir parçasını oluşturur. Bununla birlikte, kısıtlamanın ana nesnesi

zihindir. Zihin iyi bir şekilde dizginlenirse, diğer beş duyu organı ve diğer iki eylem biçimi kendi kendine dizginlenir.

Cömertlik (Dāna)

Dāna kelimenin tam ifadesiyle “vermek” anlamına gelir ve cömertlik erdemini ifade eder. Dāna veya cömertlik, Budizm'de manastırdan olmayan halklar için tanınan en önemli erdemdir. Çünkü rahipler ve rahibeler hiçbir şeye sahip olmadıklarından, destek için tamamen manastırdan olmayanlara bağımlıdır. Ekonomik açıdan, dāna, manastırdan olmayanlar için özel önemi olan bir erdemdir, çünkü manastırdan olmayanlar, sangha'nın yiyecek, giyecek, ilaç, arazi ve binalar dâhil olmak üzere ihtiyaç duyduğu her şeyi sağlar. Manastırdan olmayanlar nasıl keşişlere her şeyi sağlıyorsa, aynı şekilde keşişler de manastırdan olmayanlara dharma öğretileri sağlar ve dharma armağanının tüm armağanların en büyüğü olduğu söylenir. Budist ülkelerde cömertlik, aile üyeleri, arkadaşlar ve hatta yabancılar arasında, toplumun tüm seviyelerinde yaygın olarak uygulanır ve manevi gelişimin bir göstergesi olarak görülür.

Ahimsa

Ahimsa, şefkat ve incitmek anlamına gelen bir terimdir. Ahimsa, en önemli erdemlerden biridir ve üç dinin (Jainizm, Hinduizm, Budizm) önemli bir ilkesidir. Ahimsa, tüm canlı varlıkların, ilahi ruhsal enerjinin kıvılcımını incitmemesi gerektiği önermesinden esinlenen çok boyutlu bir kavramdır. Bu nedenle başka bir varlığa zarar vermek, kendine zarar vermektir. Ahimsa ile olan ilişkisi nedeniyle Budizm, genellikle şiddet içermeyen ve barışı seven bir din olarak algılanır. Başkalarının acıyı ve ölümü, en az kişinin kendisi kadar sevmediğinin anlaşılmasına dayanarak, canlı varlıklar için ilgiyi (daya) ve sempatiyi (anukampa) daha fazla vurgular. Eleştirilere tepki olarak, hayvan kurbanlarının yerini meyve, sebze ve süt gibi sembolik kurbanlar almaya başlamıştır.

Merhamet

Şefkat, Budizm'in tüm okullarında, ama özellikle Mahāyāna okulu tarafından çok değer verilen bir erdemdir. Merhametin, erken Budizm'de olmadığı söylenemez. “ilahi bağlılıklar” veya “yüce devletler” anlamındaki dört brahma-vihārānın ikincisi olarak bulunmaktadır. Bunlar, özellikle meditasyon pratiği yoluyla geliştirilen dört eğilimdir. Bu dördü, sevgi dolu şefkat, merhamet, sempati ve sükûnettir. Bu nedenle, Mahāyānada çok daha fazla vurgulandığını söylemek adil olsa da, merhamet pratiği ilk yolda (erken Budizm) da yok değildir.

Sonuç

Hint etiği, ahlakın doğası gereği evrimsel olduğundan, ahlak kavramı zaman zaman revizyona uğramıştır. Bununla birlikte, Hint ahlaki yaşam şemasında otoritenin üstün

rolü hiçbir yerde reddedilmez ve ahlak burada her zaman hem sosyal hem de kişisel yükümlülöklere atıfta bulunur. Otorite neyin ahlaki neyin ahlaksız olduğuna karar vermek için temele sahiptir. Ahlak sadece sosyal yükümlülöklere değil, aynı zamanda kişinin kendisiyle ilgili yükümlülöklere de atıfta bulunur. İnsanların ahlaki kodu, sosyal ve manevi yaşam biçimlerinin bir göstergesidir. İnsan yaşamının gerçek özü, dünyevi sevinçler ve üzüntüler arasında yaşamaktır. Etik, öncelikle dünyanın ahlaki sorunlarıyla ilgilendir. Gerçek din, ahlaki erdemlere vurgu yapar. İnsanlar ahlaki etik kurallarına göre görevlerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Kişi, bu ahlaki değerleri uygular ve özümserse gerçek bir etik bilgisine ulaşılacaktır.

Sağlıksız eylemlerin kökeni ve ıstırabın temel nedeni olarak görölen açgözlölük, bağlılık, nefret ve kuruntuların üstesinden gelme projesinde Budist değerlerin kökleri yatmaktadır. Böylece Budizm'in etiği, dünyada yaşarken bile kendini lekesiz tutmak ve kalbin arınması ile özetlenir. Bu ebedi kökten sevgi, şefkatli bir kalp, cömertlik erdemi, alçakgönüllölük, uzun ıstıraplar, birbirimize katlanmak, birbirini bağışlamak ve tüm kötölüklerden kurtulmak gibi tanrısal şeyler filizlenmektedir. Tüm Bodhisattvalar tarafından uygulanan seksen dört bin mükemmellik erdemi olduğu söylenir, ancak bunlar saf yürekliliğin tek bir sapından büyüyen çok sayıda yaprak ve daldan başka bir şey değildir.

Çalışmanızda araştırma sorularınız bağlamında elde ettiğiniz bulguları, ilgili alanyazın ve güncel araştırmaların sonuçları bağlamında açıklamanız ve tartışmanız gerekmektedir. Bu tartışmalarınızdan çıkan sonuçları da raporlamanız beklenmektedir. Ayrıca sonuçlardan yola çıkarak uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunmanız beklenmektedir. Tüm bu bilgileri buraya yazabilirsiniz.

Deđerlendirilmek üzere gönderilen tüm çalışmalarda mutlaka "Makalenin Araştırma ve Etik Beyanı Bilgileri" tablosu yer almalı ve sorumlu yazar tarafından doldurulmalıdır.

Makalenin Araştırma ve Etik Beyanı Bilgileri

Yazarın Çıkar Çatışması Beyanı	Araştırmaya konu olan durum, olgu veya kurum ile yazar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Yazar Katkı Oranı Beyanı	Araştırmayı oluşturan bölümler yazar tarafından tercüme edilmiştir.
Etik Kurul Onay Belgesi	Araştırma verilerinin sunumunda, bilimsel etikle örtüşmeyen herhangi bir eylem söz konusu değildir.

Kaynakça

- Harvey, P. (2000). Budist Etiđine Giriş. İngiltere, Cambridge Üniversitesi Yayınları.
- Kalupahana, D. J. (2008). Erken Budizm'de Etik. Yeni Delhi, Motilal Banarsidass Yayınları.

- Kewon, D. (2007). Budist Ahlakı. İngiltere, Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Kewon, D. (1992). Budist Etiğin Doğası. Londra, Macmillan Yayınları.
- Meckenzie, J. S. (1883). Etik El Kitabı. İngiltere, Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Mishra, S. L. (2011). Buda ve Felsefesi. Yeni Delhi, Mahaveer ve Oğulları Yayınları.
- Pachow, W. A. (2007). Pratimoksa'nın Karşılaştırmalı Çalışması. Yeni Delhi, Motilal Banarsidass Yayınları.
- Piet, J. H. Prasad, A. (2000). Karşılaştırmalı Din Ahlakı. Yeni Delhi, Genesis Yayınları.
- Prebish, C. S. (2010). Budist Manastır Disiplini. Yeni Delhi, Motilal Banarsidass Yayınları.
- Radhakrishnan, S. (1968). Dhammapada, (Çev.). İngiltere, Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Radhakrishnan, S. (1923). Hint Felsefesi. İngiltere, Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Sharma, C. D. (1987). Hint Felsefesinin Eleştirel Bir Araştırması. Yeni Delhi, Motilal Banarsidass Yayınları.
- Ttachibana, S. (1975). Budizm Etiği. İngiltere, Oxford Üniversitesi Yayınları.

